

NÁRODNÍ/REGIONÁLNÍ INOVAČNÍ STRATEGIE PRO INTELIGENTNÍ SPECIALIZACI (RIS3)

POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2014–2020

V prosinci 2013 Rada Evropské unie formálně schválila nová pravidla a právní předpisy upravující další kolo investic v rámci politiky soudržnosti EU pro období 2014–2020.

Tento infolist je součástí řady dalších materiálů zdůrazňujících klíčové prvky nového přístupu.

Obsah

Úvod

Co je cílem?

Co je cílem?

Co je právním základem?

Jaký je praktický dopad?

Jak se nová politika liší od let 2007–2013?

Národní/regionální výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci (strategie RIS3) jsou integrované agendy pro ekonomickou transformaci v konkrétním místě, které se zaměřují na pět důležitých bodů:

- » Podporu politiky a investice směřují ke klíčovým národním/regionálním prioritám, výzvám a potřebám pro znalostní rozvoj.
- » Staví na silných stránkách, konkurenčních výhodách a potenciálu excelence jednotlivých států/regionů.
- » Podporují technologické i praktické inovace a snaží se podněcovat investice do soukromého sektoru.
- » Usilují o maximální zapojení zainteresovaných stran a podporují inovace a experimentální přístup.
- » Opírají se o důkazy a spolehlivé monitorovací a hodnotící systémy.

Co je cílem?

[↑ Nahoru](#)

Evropa 2020 je strategie růstu Evropské unie pro nadcházející desetiletí. Je naším cílem, aby se EU v proměňujícím se světě **stala inteligentní, udržitelnou ekonomikou podporující začlenění**. Tyto tři vzájemně se posilující priority by měly EU a jejím členským státům pomoci dosáhnout vysoké úrovně zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti.

Unie si stanovila pět konkrétních ambiciózních cílů v oblasti zaměstnanosti, **inovací**, vzdělávání, sociálního začleňování a klimatu/energie, které by měly být splněny do roku 2020. Každý členský stát přijal v těchto oblastech vlastní národní cíle. Strategii podporují konkrétní opatření realizovaná na úrovni EU a na národní úrovni.

Národní a regionální orgány po celé Evropě **připraví strategie pro inteligentní specializaci v procesu podnikatelského objevování**, které umožní **efektivnější** využití evropských strukturálních a investičních fondů, **lepší součinnost** mezi různými evropskými, národními a regionálními politikami a **zvýšení** investic do veřejného a soukromého sektoru.

Účel politiky RIS3

Inovace jako priorita pro všechny regiony

Strategie „Evropa 2020“ vyžaduje, aby se tvůrci politik zamysleli nad vztahem mezi různými aspekty inteligentního a udržitelného růstu podporujícího začleňování. Integrované strategie pro inteligentní specializaci reagují na komplexní aspekty vývoje přizpůsobením jednotlivých politik regionálnímu kontextu.

Strategie RIS3 podporují vytváření pracovních míst založených na znalostech a růst nejen v předních centrech výzkumu a inovací (Val), ale také v méně rozvinutých a venkovských oblastech.

Strategie RIS3 jsou klíčovou součástí navrhované reformy politiky soudržnosti EU, která podporuje tematické soustředění a posilování strategického programování a směřování k výkonu.

Zaměření investic a součinnost

Strategie RIS3 se zaměřují na hospodářský rozvoj a investice do příslušných silných aspektů jednotlivých regionů, využívání hospodářských příležitostí a nově vznikajících trendů a přijímání opatření na podporu hospodářského růstu regionů.

Strategie RIS3 zvyšují přidanou hodnotu, dopad a viditelnost financování z EU a tím zajišťují hodnotu peněz v časech skromnějších rozpočtů a nedostatečných veřejných prostředků.

Strategie RIS3 zajišťují součinnost mezi politikami EU a financováním z EU a doplňují národní a regionální plány a soukromé investice.

Zlepšení inovačního procesu

Strategie RIS3 vyžadují inteligentní a strategické volby a vytváření politiky na základě důkazů. Priority jsou stanoveny na základě vzestupného procesu podnikatelského objevování, který je podporován strategickým sběrem informací o přednostech regionu ⁽¹⁾, jeho výzvách ⁽²⁾, konkurenčních výhodách a potenciálu k dosahování vynikajících výsledků ⁽³⁾.

Součástí strategií RIS3 je zajistit, aby byl politický mix, tedy kombinace nástrojů dané politiky dostupných v příslušných regionálních oblastech, jako jsou granty, půjčky a další formy podpory, efektivně využíván k dosahování obecných cílů politiky, na pomoc podnikům a podporu soukromých investic.

Strategie RIS3 vyžadují rozvíjení indikátorů výsledku a jejich použití k řízení, směřování a přizpůsobování jednotlivých politik a programů. Propagují tak proces trvalého hodnocení politik, učení a sdílení zkušeností a osvědčených postupů mezi regiony.

Zlepšení správy a užší zapojení zainteresovaných subjektů

Strategie RIS3 podněcují všechny zainteresované strany ke spolupráci v rámci společné vize. Spojují malé, střední a velké podniky, podporují víceúrovňovou správu a pomáhají budovat kreativní a sociální kapitál ve společnosti.

---

(1) Včetně průmyslových struktur, klastrů, univerzit, výzkumných institucí, vědy, technologie, dovedností, lidského kapitálu, životního prostředí, přístupu na trh, správních systémů a propojení a vazeb s ostatními regiony.

(2) Včetně stárnutí populace, nesouladu na pracovním trhu, vzdálených lokacích a environmentálních aspektů.

(3) Například analýza SWOT, prognostická analýza a analýza trendů, mapování technologií, analýza klastrů, podnikatelská znalost trhu.

Proces uplatňování strategií RIS3 musí být interaktivní, musí vycházet z potřeb regionů a zakládat se na všeobecném konsenzu. Zapojení konkrétních organizací bude sice záviset na regionálním kontextu, je však důležité, aby se do vývoje, implementace a monitorování strategií pro inteligentní specializaci plně zapojili všichni partneři.

Hospodářský účel

Rozvoj a implementace strategií pro ekonomickou transformaci

Příprava a provádění strategií RIS3 vyžaduje integrovaný přístup vycházející z kontextu místa. Politiku je třeba ušít na míru místním podmínkám a brát v úvahu různé možnosti regionálních inovací a rozvoje.

Ty zahrnují: a) zotavení tradičních sektorů prostřednictvím činností s vyšší přidanou hodnotou a nových segmentů trhu; b) modernizaci pomocí adaptace a šíření nových technologií; c) technologické diverzifikace ubírající se od současných specializací směrem k příbuzným oblastem; d) rozvoj nových hospodářských činností pomocí radikálních technologických změn a průlomových inovací; a e) využívání nových forem inovace, jako např. otevřených a uživatelsky vedených inovací, sociálních inovací nebo inovací služeb.

Řešení hospodářských a společenských výzev

V Evropě panuje neúprosný globální boj o talenty, nápady a kapitál. Zároveň je však třeba, aby vlády s ohledem na požadované finanční úspory zaměřily své velmi skromné zdroje na několik málo oblastí a měřítek, které mají opravdový potenciál vytvořit pracovní místa a zajistit udržitelný růst.

Většina regionů dokáže zaujmout konkurenceschopnou pozici pouze tehdy, když najdou nové segmenty na trhu nebo když do tradičních průmyslových odvětví vnesou nové technologie a zcela využijí „inteligentní“ potenciál regionu.

Strategie pro inteligentní specializace se mohou stát také mocným nástrojem k řešení sociálních, environmentálních, klimatických a energetických otázek, jako jsou např. demografické změny, účinné využívání zdrojů, energetická bezpečnost a klimatická odolnost.

Zviditelnění regionů pro zahraniční investory

Inteligentní specializace se zaměřuje na aspekty, které nejvíce přispívají ke konkurenčnímu potenciálu regionu, a tím pomáhají upevnit pozici regionu na konkrétních globálních trzích, na nových segmentech trhu a v mezinárodních hodnotových řetězcích.

Přilákání soukromých investic a upoutání pozornosti soukromých investorů pomáhá propagovat odborné schopnosti daného regionu spojené s konkrétní znalostní doménou nebo alternativním segmentem trhu a umožňuje nabízet kompaktní a integrovanou podporu přispívající k posílení této specializace.

Posilování interních a externích vazeb regionu

Posilování interních vazeb bylo dlouho hlavním mottem inovační politiky (např. trojné nebo čtverné spirálovité sítě, znalostní trojúhelníky, spolupráce univerzit a podniků, klastry apod.).

Nicméně regiony by měly být také otevřené, měly by si hledat svoji pozici v evropských a celosvětových hodnotových řetězcích, posilovat vazby a vzájemnou spolupráci s dalšími regiony, klastry a hráči na poli inovace. To je důležité především pro internacionalizaci jejich společností, aby byly schopny dosáhnout klíčového potenciálu činnosti klastrů a zajistit příliv znalostí relevantních pro stávající znalostní základnu regionu ⁽⁴⁾.

(4) http://www.eurada.org/index.php?option=com_content&view=article&id=184&Itemid=202&lang=en

Prevence překrývání a replikace rozvojových strategií

V minulosti se regiony, které řešily otázku rozvoje, často pokoušely replikovat stejné nebo podobné priority jako ostatní – vedoucí regiony, i když měly malé předpoklady a mizivé šance stát se světovým hráčem ve vybrané oblasti.

Strategie RIS3 podněcují regiony k přijímání realistické politiky – takové, která odpovídá jejich schopnostem, možnostem a potřebám.

Mezinárodní diferenciaci a technologická diverzifikace jsou klíčovými aspekty pro (nové) postavení regionu v globálním, velmi dynamickém a proměnlivém kontextu, které napomohou tomu, aby strategie regionu vyčnívala nad strategiemi ostatních regionů.

Akumulace „kritického objemu“ zdrojů

Strategie RIS3 dokážou zajistit kritický objem zdrojů pro výzkum a inovace, dostatečné na to, aby se regiony staly samostatně životaschopnými. Dokáží též zajistit dostatečný kritický potenciál, který podpoří regiony prostřednictvím cílených akcí zaměřených na rozvoj lidských zdrojů a znalostní infrastruktury.

Jednoznačně se vyplatí věnovat pozornost oblastem se skutečným potenciálem a silnými stránkami, namísto distribuce drobných investic do nesouvisejících oblastí. Kritický objem či potenciál lze akumulovat buď interně v rámci regionu, nebo pomocí vlastních zdrojů či spolupráce s ostatními regiony.

Propagace znalostí a technologické diverzifikace

Nejslibnější způsob, jak může region propagovat svůj růst založený na znalostech, je diverzifikace technologií, produktů a služeb, které jsou úzce spjaty s existujícími dominantními technologiemi a dovednostní základnou regionu. Předávání znalostí je nejúčinnější, pokud se děje v rámci příbuzných průmyslových odvětví (na rozdíl od rozmanitosti nesouvisejících sektorů).

Nová průmyslová odvětví se budou rozvíjet ze stávajících nejúspěšnějších klastrů, ale pouze v případě, že se podaří zrušit hranice mezi jednotlivými sektory. Diverzifikace samotná není stěžejní, důležitá je specializovaná technologická diverzifikace ve vznikajících hospodářských činnostech. Tento proces začíná u stávajících znalostních a hospodářských schopností regionu a pokračuje u souvisejících činností s vyšší přidanou hodnotou.

Regiony by se proto měly vydat cestou hledání komplementárních priorit v rámci souvisejících hospodářských činností a lepších způsobů, jak kombinovat svoje přednosti a novou průmyslovou schopnost v oblastech s vysokým potenciálem růstu (např. „cross-clustering“ – křížení klastrů).

Co je právním základem?

[↑ Nahoru](#)

Právním základem, který „strategii pro inteligentní specializaci“ definuje, je nařízení (EU) Evropského parlamentu a Rady (č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013.

*Pod pojmem „**Strategie pro inteligentní specializaci**“ se rozumí celostátní nebo regionální inovační strategie, které stanoví priority pro vytvoření konkurenční výhody vybudováním vlastních výzkumných a inovačních kapacit odpovídajících potřebám podniků, a to s cílem konzistentně reagovat na nové příležitosti a vývoj na trhu a zároveň zabránit zdvojení a tříštění úsilí.*

Strategie pro inteligentní specializaci může mít podobu celostátního nebo regionálního strategického politického rámce pro výzkum a inovace, případně může být jeho součástí.

Strategie pro inteligentní specializaci jsou vypracovány za účasti celostátních nebo regionálních řídicích orgánů a zainteresovaných stran, jako jsou univerzity a vysoké školy, průmysl a sociální partneři zapojení do oblasti procesu podnikatelského objevování.

Existence celostátní nebo regionální strategie pro inteligentní specializaci v souladu s národním programem reforem na podporu soukromých výdajů na výzkum a inovace, která je v souladu s rysy dobře fungujících celostátních nebo regionálních systémů výzkumu a inovací, je podmínkou účinného a efektivního naplnění specifického cíle u všech investičních priorit spadajících pod tematický cíl č. 1: posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací.

Předběžná podmínka RIS3 vyžaduje, aby členské státy a regiony EU zavedly inteligentní specializaci, která:

- » vychází z analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb nebo podobné analýzy a má za cíl soustředit zdroje na omezený soubor priorit v oblasti výzkumu a inovací;
- » nastiňuje opatření na podporu soukromých investic v oblasti výzkumu a technického rozvoje (VTR);
- » obsahuje mechanismus sledování a kontroly;
- » dohlíží na to, aby členské státy přijaly rámec stanovující dostupné rozpočtové zdroje na výzkum a inovace a
- » aby členské státy přijaly víceletý plán pro plánování rozpočtu a priorit investic v souladu s prioritami EU (Evropské strategické fórum pro výzkumné infrastruktury – ESFVI).

Jaký je praktický dopad?

[↑ Nahoru](#)

Ex-ante podmínka strategie RIS3 vyžaduje od členských států a regionů EU, **aby identifikovaly znalostní specializace**, které nejlépe vyhovují inovačnímu potenciálu, na základě jejich předností a schopností.

To je třeba provést pomocí procesu „**podnikatelského objevování**“, tj. zapojení klíčových inovačních zainteresovaných subjektů a podniků. Inteligentní specializace tak není strategií prosazovanou shora, ale spíše se snaží zapojit **podniky, výzkumná centra a univerzity do společného úsilí** zaměřeného na identifikaci nejslibnějších oblastí specializace daného členského státu či regionu, ale také jeho slabin, které brání inovaci ⁽⁵⁾.

Národní a regionální úřady potom musí sepsat **dokument nastiňující navrhovanou strategii pro příslušnou zemi či region** a především **plánované veřejné a soukromé investice, včetně strukturálních fondů**, do výzkumu, vývoje technologií a inovací.

Tato strategie by neměla stavět na **regionální vědecké excelenci** nebo ji mít za cíl, ale měla by podporovat také **praktické (netechnologické) inovace** ⁽⁶⁾ a obsahovat přijímání a šíření **znalostí a inovace**.

Strategie by měla vyvinout systém vlastního hodnocení a pokud možno by měla být předmětem odborného přezkoumání. Komise posoudí plnění podmínky ve vztahu k vyjednávání ohledně dohody o partnerství a operačních programech.

Konkrétnější pokyny k vytvoření a implementaci regionální inovační strategie pro inteligentní specializaci mají regiony a členské státy k dispozici ve formě metodologické a praktické příručky ⁽⁷⁾.

Přípravu regionálních strategií podporuje také **platforma pro inteligentní specializaci**, která byla spuštěna v červnu 2011. Platformu spravuje tým ve Společném výzkumném středisku v Seville ve Španělsku. Přípravu sleduje řídicí tým, tvořený odborníky z různých oddělení Evropské komise. Zpětnou vazbu poskytuje také reflexní skupina evropských předních odborníků a zástupců sítě. Platforma bude nabízet celou řadu služeb, včetně poradenství, školení a podpory při odborném přezkoumání vnitrostátních a regionálních strategií. Členské státy a regiony by se měly co nejdříve zaregistrovat na domovské stránce platformy ⁽⁸⁾.

(5) http://ec.europa.eu/invest-in-research/monitoring/knowledge_en.htm (cf. D. Foray et al., Inteligentní specializace – koncepce, červen 2009).

(6) Například sociální inovace a inovace služeb, činnosti zaměřující se na sociální problémy, nové obchodní modely a měřítka na straně poptávky, jako zadávání veřejných zakázek.

(7) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf

(8) <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>

Jak se nová politika liší od let 2007–2013?

[↑ Nahoru](#)

Inteligentní specializace není žádnou novinkou. Jedná se spíše o **doladění a vylepšení stávající metodologie pro programy strukturálních fondů.** Vychází z patnáctileté zkušenosti při podpoře inovačních strategií v regionech a z **předního ekonomického uvažování** hlavních mezinárodních institucí, jako je Světová banka, OECD a MMF. Nejrozvinutější regiony se již do podobných strategických cvičení zapojují, jak dokládá iniciativa Regiony pro hospodářskou změnu ⁽⁹⁾ nebo Sledování regionálních inovací ⁽¹⁰⁾.

Inteligentní specializace spočívá v **identifikaci jedinečných charakteristik a předností jednotlivých zemí a regionů**, vyzdvižení **konkurenčních výhod** každého regionu a nasměrování regionálních zainteresovaných subjektů a zdrojů k **vizi budoucnosti opírající se o vynikající výsledky.** Znamená také posilování regionálních inovačních systémů, maximalizaci znalostních toků a šíření výhod inovace v rámci celé regionální ekonomiky.

Jde o nalezení souladu dvou druhů logiky politických opatření:

- » **určení vertikálních priorit týkajících se oborů, technologií a aktivit spíše než obecných priorit, jako je zvyšování míry spolupráce mezi výzkumem a průmyslem či zlepšování lidského kapitálu;**
- » **zapojení dynamiky, konkurenčních příspěvků a znalostí podnikání ve spojení s vědou, technologiemi, inženýrstvím a znalostmi vývoje trhu, potřeb podniků a vznikajících příležitostí.**

Novinkou jsou návrhy Komise, aby se tyto strategie staly **předpokladem financování z fondu EFRR.** Členské státy a regiony EU **musí nejprve přijmout strategii RIS3**, teprve potom **budou schváleny jejich operační programy na podporu těchto investic.**

Další informace

Další infolisty týkající se politiky soudržnosti:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_cs.cfm

Obecné informace o regionální politice:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_cs.cfm

(9) http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/review_and_future/g24240_cs.htm

(10) <http://www.rim-europa.eu>